

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA PRĪTA PIKAMĒ [*PRIIT PIKAMĀĒ*]
SECINĀJUMI,

sniegti 2023. gada 14. decembrī¹

Lieta C-432/22

PT,

piedaloties

Spetsializirana prokuratura

(*Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināllietu tiesa, Bulgārija) lūgums sniegt
prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās –
Organizētā noziedzība – Pamatlēmums 2008/841/TI – Pamatlēmums 2004/757/TI –
Narkotisko vielu nelikumīga tirdzniecība – Vienošanās starp prokuroru un noziedzīgā
nodarījuma izdarītāju par to, ka tiks piemērots sods, par kuru viņi ir vienojušies –
Tiesas kompetence – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību
harta – 47. pants – Vienošanās apstiprināšana tiesā – Nosacījumi – *Ad hoc* iztiesāšanas sastāva
iecelšana – Citu apsūdzēto piekrišana

1. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – “ECT”) norādīto iespēja
apsūdzētajam panākt apsūdzības mikstināšanu vai soda samazināšanu ar nosacījumu, ka viņš
atzīst savu vainu vai pirms tiesas procesa uzsākšanas atsakās no savām tiesībām apstrīdēt faktus,
vai arī pilnībā sadarbojas ar izmeklēšanas iestādēm, ir kļuvusi par ierastu praksi Eiropas valstu
krimināltiesību sistēmās².

2. Savukārt Tiesa jau ir pieņēmusi nolēmumus lietās saistībā ar vienošanos par vainas atzīšanu,
taču tikai tiktāl, cik ir bijusi runa par atsevišķām procesuālajām tiesībām, kas atzītas
apsūdzētajiem, piemēram, tiesībām uz nevainīguma prezumpciju saskaņā ar Direktīvu
(ES) 2016/343³ vai tiesībām tikt informētam par izvirzītajām apsūdzībām saskaņā ar
Direktīvu 2012/13/ES⁴.

3. Šajā lietā rodas jautājums par to, vai LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai, skatot to Eiropas
Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. panta gaismā, atbilst valsts
tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru vienošanās, ar kuru viens no apsūdzētajiem atzīst savu
vainu inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā apmaiņā pret soda samazināšanu,

¹ Oriģinālvaloda – franču.

² ECT spriedums, 2014. gada 29. aprīlis, *Natsvlishvili un Togonidze* pret Gruziju, CE:ECHR:2014:0429JUD000904305, 90. punkts.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un
tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā (OV 2016, L 65, 1. lpp.).

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva (2012. gada 22. maijs) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā (OV 2012, L 142, 1. lpp.).

apstiprināšana tiesā, pirmkārt, ir nodota citas tiesas jurisdikcijā, nevis tās, kurā sākotnēji uzsākta tiesvedība, un, otrkārt, ir pakļauta nosacījumam, ka visi pārējie apsūdzētie, kuri nav atzinuši savu kriminālatbildību, iepriekš piekrīt šīs vienošanās noslēgšanai.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

4. Šajā lietā piemērojama ir LES 19. panta 1. punkta otrā daļa.

Bulgārijas tiesiskais regulējums

5. *Nakazatelno protsesualen kodeks* (Kriminālprocesa kodekss, turpmāk tekstā – “NPK”)⁵ 381. pantā “Vienošanās par sodu noslēgšana pirmstiesas procesā” ir noteikts:

“1. Izmeklēšanas noslēgumā pēc prokurora vai advokāta priekšlikuma starp viņiem var tikt noslēgta vienošanās par lietas noregulējumu.

[..]

4. Ar vienošanos var noteikt sodu saskaņā ar NK 55. pantā paredzētajiem nosacījumiem, arī tad, ja nepastāv īpaši vai vairāki atbildību mikstinoši apstākļi.

5. Vienošanās ir slēdzama rakstveidā un tajā jāatspoguļo vienprātība šādos jautājumos:

1. vai ir izdarīta darbība, vai to ir izdarījusi apsūdzētā persona un vai tā ir izdarīta prettiesiski, vai šī darbība ir uzskatāma par noziedzīgu nodarījumu un kāda ir tās juridiskā kvalifikācija?

2. kādam vajadzētu būt soda veidam un kādam vajadzētu būt tā apmēram?

[..]

6. Vienošanos paraksta prokurors un advokāts. Apsūdzētais paraksta vienošanos, ja viņš tai piekrīt, vispirms paziņojot, ka viņš atsakās no savām tiesībām uz lietas izskatīšanu parastā kārtībā.

7. Ja kriminālprocess ir vērsts pret vairākām personām vai attiecas uz vairākiem nodarījumiem, vienošanos var noslēgt dažas no šīm personām vai par dažiem no šiem pārkāpumiem.

[..]”

6. Saskaņā ar NPK 382. pantu “Tiesas lēmums par vienošanos”:

“1. Vienošanos uzreiz pēc tās noslēgšanas prokurors iesniedz piekritīgajai pirmās instances tiesai kopā ar lietu.

[..]

⁵ 2005. gada 28. oktobra DV Nr. 86.

5. Tiesa var piedāvāt vienošanās grozījumus, kuri tiek apspriesti ar prokuroru un advokātu. Apsūdzētais tiek uzklaussīts kā pēdējais.

[..]

7. Tiesa apstiprina vienošanos, ja tā nav pretrunā likumam un labiem tikumiem.

[..]”

7. Saskaņā ar NPK 384. pantu “Vienošanās par lietas noregulējumu tiesvedības stadijā”:

“1. Saskaņā ar šajā nodaļā paredzētajiem nosacījumiem un procedūrām pirmās instances tiesa var apstiprināt vienošanos par lietas noregulējumu, kas panākta pēc tiesvedības uzsākšanas, bet pirms tiesas izmeklēšanas posma beigām.

[..]

3. Šādos gadījumos vienošanās par to, ka tiks piemērota vienošanās par sodu, tiek apstiprināta tikai pēc visu [procesā] iesaistīto pušu piekrišanas saņemšanas.”

8. NPK 384.a pantā “Lēmums par vienošanos, kas noslēgta ar kādu no apsūdzētajiem vai par kādu no noziedzīgajiem nodarījumiem”, ir paredzēts:

“1. Ja pēc tiesvedības uzsākšanas, bet pirms tiesas izmeklēšanas posma beigām ir panākta vienošanās ar kādu no apsūdzētajiem vai par kādu no noziedzīgajiem nodarījumiem, tiesa aptur tiesvedību.

2. Par panākto vienošanos septiņu dienu laikā pēc lietas saņemšanas lemj cits iztiesāšanas sastāvs.

3. Šā panta 1. punktā minētais iztiesāšanas sastāvs turpina lietas izskatīšanu pēc tam, kad ir ticis pieņemts lēmums attiecībā uz vienošanos.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

9. 2020. gada 25. martā *Spetsializirana prokuratura* (Specializētā prokuratūra, Bulgārija) cēla apsūdzību *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesā, Bulgārija) 41 personai, to skaitā SD un PT, par organizētas noziedzīgas grupas darbības vadīšanu un/vai dalību tās darbībā ar mērķi izplatīt narkotiskās vielas mantkārīgā nolūkā. PT tiek apsūdzēts par dalību šajā noziedzīgajā grupā un par narkotisko vielu glabāšanu nolūkā tās izplatīt.

10. 2020. gada 26. augustā prokurors un SD advokāts pirmstiesas kriminālprocesā noslēdza vienošanos, saskaņā ar kuru SD atzina savu vainu visās viņam izvirzītajās apsūdzībās, lai viņam piespriestu vieglāku sodu, nekā paredzēts likumā. Šajā vienošanās bija minēti citu apsūdzēto vārdi, uzvārdi un personas kodi. Šo personu piekrišana netika lūgta, un 2020. gada 1. septembrī cits iztiesāšanas sastāvs apstiprināja minēto vienošanos.

11. 2020. gada 17. novembrī tiesvedības stadijā prokurors un PT advokāts noslēdza vienošanos, kurā attiecīgā persona atzina savu vainu visās viņam izvirzītajās apsūdzībās un kas paredzēja noteikt nosacītu brīvības atņemšanas sodu par izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem

(turpmāk tekstā – “2020. gada 17. novembra vienošanās”). Lai ņemtu vērā 2019. gada 5. septembra spriedumu AH u.c. (Nevainīguma prezumpcija) (C-377/18, EU:C:2019:670), šī vienošanās tika grozīta tādejādi, lai tajā aizsegtu citu apsūdzēto vārdus, uzvārdus un personas kodus.

12. Tiesas sēdē, kas notika 2021. gada 14. janvārī, iesniedzējtiesa uzklusija pārējo apsūdzēto apsvērumus, no kuriem daži nebija devuši savu piekrišanu 2020. gada 17. novembra vienošanās apstiprināšanai. Saskaņā ar *NPK* 384.a pantu 2021. gada 18. janvārī šī tiesa nosūtīja šo vienošanos tās priekšsēdētājam, lai tiktu iecelts cits iztiesāšanas sastāvs, kas lemtu par minēto vienošanos. 2021. gada 21. janvārī šis pēdējais atteicās apstiprināt 2020. gada 17. novembra vienošanos, pamatojoties uz to, ka daži apsūdzētie tam nebija devuši savu piekrišanu.

13. 2022. gada 10. maijā prokurors un PT advokāts, pamatojoties uz 2019. gada 29. jūlija spriedumu *Gambino* un *Hyka* (C-38/18, EU:C:2019:628), lūdza konkrēto iztiesāšanas sastāvu lemt par šo vienošanos, nesaņemot citu apsūdzēto piekrišanu. Tomēr 2022. gada 11. maijā šis pēdējais tika izslēgts no lietu sadales pēc nejaušības principa, lai, pamatojoties uz *NPK* 384.a pantu, ieceltu iztiesāšanas sastāvu, kas lemtu par minēto vienošanos.

14. 2022. gada 18. maijā saskaņā ar šo tiesību normu ieceltais iztiesāšanas sastāvs izskatīja 2020. gada 17. novembra vienošanos un atteicās to apstiprināt, pamatojoties uz to, ka šādai apstiprināšanai ir nepieciešama pārējo 39 apsūdzēto piekrišana. Šā atteikuma rezultātā prokurors, PT un viņa advokāts tajā pašā dienā vēlreiz lūdza iztiesāšanas sastāvu, kurā bija tikuši iesniegti visi pierādījumi, apstiprināt minēto vienošanos, nesaņemot citu apsūdzēto piekrišanu. Prokurors tomēr pauda šaubas par šā pēdējā objektivitāti, lai turpinātu tiesvedību attiecībā uz pārējām personām, ja tas apstiprinātu ar PT noslēgto vienošanos. Savukārt PT uzskata, ka tas, ka viņam nav iespējas noslēgt vienošanos, ir Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā, kas noslēgta 1950. gada 4. novembrī Romā (turpmāk tekstā – “ECPAK”), paredzēto tiesību pārkāpums.

15. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa norāda, ka atbilde uz prejudiciālajiem jautājumiem ir nepieciešama, lai tā varētu izlemt izskatāmo lietu pēc būtības, jo šajā lietā ir runa par noziedzīgiem nodarījumiem, kas ietilpst Pamatlēmuma 2004/757/TI⁶ un Pamatlēmuma 2008/841/TI⁷ piemērošanas jomā un tādā “jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības” LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē. Tā uzskata, ka valsts tiesībās paredzētās procedūras, lai noslēgtu vienošanos starp prokuroru un apsūdzēto, ir uzskatāmas par “piemērošanu” Hartas 51. panta 1. punkta, Pamatlēmuma 2004/757 5. panta un Pamatlēmuma 2008/841 4. panta izpratnē.

16. Iesniedzējtiesa, pirmkārt, interesējas par *NPK* 384.a panta saderību ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu un Hartas 47. panta pirmo un otro daļu. Šīs tiesas ieskatā tas, ka aizstāvība tiktu nostādīta situācijā, kurā pierādījumus iegūst viens iztiesāšanas sastāvs, bet par tiem ir jālemj citam iztiesāšanas sastāvam, būtu pretrunā kriminālprocesa tiešuma principam un tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

17. Otrkārt, minētā tiesa vaicā par *NPK* 384. panta 3. punkta saderību – ciktāl tajā ir paredzēts, ka šādas vienošanās apstiprināšanai ir nepieciešama citu tajā pašā kriminālprocesā apsūdzēto personu piekrišana, – ne tikai ar Pamatlēmuma 2004/757 5. pantu un Pamatlēmuma 2008/841 4. pantu, bet arī ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu un Hartas

⁶ Padomes pamatlēmums (2004. gada 25. oktobris), ar ko paredz minimuma noteikumus par noziedzīgu darbību pazīmēm un sodiem narkotisko vielu nelikumīgas tirdzniecības jomā (OV 2004, L 335, 8. lpp.).

⁷ Padomes pamatlēmums (2008. gada 24. oktobris) par cīņu pret organizēto noziedzību (OV 2008, L 300, 42. lpp.).

52. pantu, skatot tos kopsakarā ar tās 47. pantu. Šādas prasības pēc piekrišanas dēļ tiktu ierobežota piekļuve tiesību aizsardzības līdzeklim šīs pēdējās minētās tiesību normas izpratnē, neievērojot samērīguma principu, kā to prasa Hartas 52. pants.

18. Visbeidzot, iesniedzējtiesa vaicā, vai tad, ja tā pati apstiprinātu starp prokuroru un PT noslēgto vienošanos, tai, ņemot vērā 2020. gada 28. maija rīkojumu lietā UL un VM (C-709/18, EU:C:2020:411, 35. punkts), būtu jāatstata sevi no šīs lietas skatīšanas, lai pārējām tajā tiesājamajām personām nodrošinātu tiesības uz objektīvu tiesu, kas paredzētas Hartas 47. panta otrajā daļā.

19. Šajos apstākļos *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

- “1) Ja runa ir par kriminālprocesu, kas attiecas uz apsūdzības izvirzīšanu par nodarījumiem, kuri ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, – vai ar LES 19. panta 1. punkta otro [daļu] un Hartas 47. panta pirmo un otro daļu ir saderīgs valsts tiesību akts, kurā ir noteikta prasība, ka nevis tiesai, kura izskata lietu un kurā ir iegūti visi pierādījumi, bet gan citai tiesai ir jāpārbauda pēc būtības starp prokuroru un apsūdzēto noslēgtā vienošanās, ja šīs prasības iemesls ir tas, ka ir citi līdzapsūdzētie, kuri nav noslēguši vienošanos?
- 2) Vai ar Pamatlēmuma 2004/757 5. pantu, Pamatlēmuma 2008/841 4. pantu, LES 19. panta 1. punkta otro [daļu] un Hartas 52. pantu, skatot to kopsakarā ar tās 47. pantu, ir saderīgs valsts tiesību akts, saskaņā ar kuru vienošanās, kas izbeidz kriminālprocesu, tiek apstiprināta tikai tad, ja visi citi līdzapsūdzētie un viņu aizstāvji tai ir piekrituši?
- 3) Vai saskaņā ar Hartas 47. panta otro daļu ir nepieciešams, lai tiesa pēc tam, kad tā ir pārbaudījusi un apstiprinājusi vienošanos, sevi atstata no to apsūdzību izskatīšanas, kas izvirzītas pret pārējiem līdzapsūdzētajiem, ja tā par šo vienošanos ir lēmusi tādā veidā, kas neietver nedz paziņojumu par viņu līdzdalību, nedz viņu vainas atzīšanu?”

Tiesvedība Tiesā

20. Eiropas Komisija iesniegusi rakstveida apsvērumus.

Juridiskā analīze

21. Kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, iesniedzējtiesa uzskata, ka tai no Tiesas ir jāsaņem LES 19. panta 1. punkta otrās daļas, Hartas 47. un 52. panta, kā arī Pamatlēmuma 2004/757 5. panta un Pamatlēmuma 2008/841 4. panta interpretācija, ņemot vērā tai radušās šaubas par valsts tiesiskā regulējuma, kurā ir noteikti nosacījumi, ar kādiem tiesa apstiprina starp prokuroru un apsūdzēto noslēgtu vienošanos, saskaņā ar kuru šīs pēdējais atzīst savu vainu inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā un līdz ar to viņam tiek piespriests iepriekš saskaņots sods, atbilstību šīm Savienības tiesību normām.

22. Rakstveida apsvērumos Komisija būtībā ir norādījusi uz Pamatlēmuma 2004/757 5. panta, Pamatlēmuma 2008/841 4. panta un Hartas 47. panta nepiemērojamību. Tā arī uzskata, ka iesniedzējtiesas nolēmuma pamatojums attiecībā uz otro prejudiciālo jautājumu neatbilst Tiesas Reglamenta 94. panta prasībām. Turklāt būtiski atgādināt, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesai pašai ir jāpārbauda apstākļi, kādos valsts tiesa tajā ir vērsusies, lai pārbaudītu savu

kompetenci vai tai iesniegtā lūguma pieņemamību⁸.

Par Tiesas kompetenci

23. Saskaņā ar iedibinātu judikatūru Tiesas kompetencē nav atbildēt uz prejudiciālu jautājumu, ja ir acīmredzams, ka Savienības tiesību norma, kuru Tiesai lūgts interpretēt, nav piemērojama⁹. Ja tiesiskā situācija neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, tad Tiesas kompetencē nav to izskatīt, un ar tām Hartas normām, uz kurām attiecīgā gadījumā ir izdarīta atsauce, pašām par sevi šo kompetenci pamatot nevar¹⁰.

24. Pirmām kārtām, saistībā ar LES 19. panta 1. punkta otrās daļas piemērošanu būtu jāatgādina, ka saskaņā ar šo tiesību normu dalībvalstis nodrošina tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir vajadzīgi pietiekami efektīvas tiesību aizsardzības tiesā nodrošināšanai privātpersonām jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības. Tādējādi dalībvalstīm ir jāparedz tiesību aizsardzības līdzekļu un procesuālo līdzekļu sistēma, kas šajās jomās nodrošina efektīvu pārbaudi tiesā. No Tiesas judikatūras izriet, ka, runājot par LES 19. panta 1. punkta otrās daļas piemērošanas jomu, minētā tiesību norma darbojas “jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības”, neatkarīgi no situācijas, kādā dalībvalstis īsteno šīs tiesības Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē¹¹.

25. LES 19. panta 1. punkta otrā daļa jo īpaši var tikt piemērota attiecībā uz jebkuru valsts iestādi, kas kā tiesa var lemt par jautājumiem, kuri attiecas uz Savienības tiesību piemērošanu vai interpretāciju un kuri tādējādi ietilpst jomās, uz kurām attiecas šīs tiesības. Tieši tā tas ir iesniedzējtiesas gadījumā, kurai kā Bulgārijas vispārējās jurisdikcijas tiesai var nākties izlemt jautājumus par Savienības tiesību piemērošanu vai interpretāciju un kura kā “tiesa” šo tiesību izpratnē ietilpst Bulgārijas tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā “jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības” LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē, un tādēļ šai tiesai ir jāatbilst efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasībām. Turklāt būtu jāatgādina, ka, lai arī tieslietu organizācija dalībvalstīs ir šo pēdējo kompetencē, tomēr, īstenojot šo kompetenci, dalībvalstīm ir jāievēro pienākumi, kas tām izriet no Savienības tiesībām, it īpaši no LES 19. panta 1. punkta otrās daļas¹².

26. No iepriekš minētā izriet, ka šajā lietā Tiesai ir kompetence interpretēt LES 19. panta 1. punkta otro daļu.

27. Otrām kārtām, Hartas piemērošanas joma, ciktāl ir runa par dalībvalstu rīcību, ir definēta tās 51. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru Hartas noteikumi ir adresēti dalībvalstīm, ja tās īsteno Savienības tiesības, un šī tiesību norma apstiprina Tiesas pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru Savienības tiesību sistēmā garantētās pamattiesības ir paredzētas piemērošanai visās Savienības tiesību regulētajās situācijās, bet ne ārpus tām.

⁸ Spriedums, 2022. gada 22. marts, *Prokurator Generalny* u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palāta – Iecelšana amatā) (C-508/19, EU:C:2022:201, 59. punkts).

⁹ Spriedums, 2022. gada 24. februāris, *Viva Telecom Bulgaria* (C-257/20, EU:C:2022:125, 123. punkts).

¹⁰ Rikojums, 2023. gada 18. aprīlis, *Vantage Logistics* (C-200/22, EU:C:2023:337, 27. punkts).

¹¹ Spriedums, 2020. gada 26. marts, *Miasto Łowicz* un *Prokurator Generalny* (C-558/18 un C-563/18, turpmāk tekstā – “spriedums *Miasto Łowicz*”, EU:C:2020:234, 32. un 33. punkts).

¹² Šajā nozīmē skat. spriedumu *Miasto Łowicz* (34.–36. punkts).

28. Šajā lietā, konkrētāk runājot par Hartas 47. pantu, par kuru ir iesniegts izskatāmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir jākonstatē, ka iesniedzējtiesā tiek izskatīta krimināllieta pret 40 personām, to skaitā PT, par dalību organizētas noziedzīgas grupas darbībās, kuras mērķis ir narkotisko vielu izplatīšana mantkārīgā nolūkā, turklāt konkrētā persona ir apsūdzēta par narkotisko vielu glabāšanu to izplatīšanas nolūkā.

29. Nav šaubu, ka iepriekš minētie noziedzīgie nodarījumi, kas ir paredzēti un par kuriem sods ir paredzēts Bulgārijas kriminālkodeksa 321. panta 3. punkta 2. apakšpunktā un 354.a panta 1. punktā, ietilpst Pamatlēmuma 2004/757 un Pamatlēmuma 2008/841 piemērošanas jomā, kuru attiecīgi 5. pantā un 4. pantā ir paredzēts, ka dalībvalstis var veikt pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka šajos pamatlēmumos paredzētos sodus var samazināt, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs labprātīgi pārtrauc savas noziedzīgās darbības jomās, uz kurām attiecas minētie pamatlēmumi, un administratīvajām vai tiesu iestādēm sniedz informāciju, ko tās citādi nespētu iegūt, tām citastarp palīdzot identificēt vai saukt pie atbildības pārējos noziedzīgā nodarījuma izdarītājus vai iegūt pierādījumus.

30. Vai no iepriekš konstatētā var secināt, kā to dara iesniedzējtiesa, – ka valsts procesuālās tiesību normas, kas reglamentē vienošanās par vainas atzīšanu apstiprināšanu tiesā, ir uzskatāmas par Savienības tiesību īstenošanu Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē, tādējādi pagērot tās noteikumu piemērojamību?

31. Uz šo jautājumu varētu atbildēt noliedzīgi, pēc analogijas izmantojot pamatojumu, kāds ir ietverts 2019. gada 24. septembra rīkojumā *Spetsializirana prokuratura* (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776) attiecībā uz Direktīvas 2016/343 7. panta 4. punkta interpretāciju, saskaņā ar kuru “dalībvalstis var atļaut to tiesu iestādēm, pieņemot notiesājošu spriedumu, ņemt vērā aizdomās turētā un apsūdzētā sadarbību”. Šajā nolēmumā Tiesa nosprieda, ka šis pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā nav reglamentēts jautājums par to, vai tādas vienošanās par sodu kā pamatlietā aplūkotā, kura ir noslēgta starp apsūdzēto saistībā ar viņa iespējamu dalību noziedzīgā grupā un prokuroru, apstiprināšana tiesā var vai nevar tikt pakļauta nosacījumam, ka citām personām, kuras ir apsūdzētas par dalību šajā noziedzīgajā grupā, ir jāsniedz sava piekrišana šīs vienošanās noslēgšanai, lai gan pirms tam konstatēja, ka šī direktīva ir piemērojama pamatlietā *ratione personae* un *ratione materiae*.

32. Izskatāmajā lietā būtu jāuzsver, ka Pamatlēmums 2004/757 un Pamatlēmums 2008/841 tika pieņemti, tostarp pamatojoties uz LES 31. panta 1. punkta e) apakšpunktu, kurā it īpaši bija paredzēts, ka kopīga rīcība attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās pakāpeniski paredz noteikt pasākumus, kas paredz minimālus standartus attiecībā uz noziedzīgu nodarījumu pazīmēm un sodiem, ko piemēro organizētās noziedzības, terorisma un narkotiku nelegālas tirdzniecības jomā¹³. Pamatojoties uz pašreizējo LESD 83. panta 1. punktu, ar kuru aizstāts LES 31. panta 1. punkts, šajos pamatlēmumos ir nostiprināti minimālie materiālo krimināltiesību noteikumi.

33. Tomēr ir jākonstatē, ka aplūkotais valsts tiesiskais regulējums ir kriminālprocesa jomā un ka neviens no Savienības tiesību juridiskajiem instrumentiem, kuru mērķis ir stiprināt aizdomās turēto vai apsūdzēto tiesības visā kriminālprocesa gaitā un kuri ir pieņemti, pamatojoties uz LESD 82. panta 2. punktu, nekā īpaši nereglamentē kārtību, kādā prokurors un noziedzīgā nodarījuma izdarītājs noslēdz vienošanos par vainas atzīšanu. Saskaņā ar iedibinātu judikatūru jēdziens

¹³ Attiecībā uz Pamatlēmumu 2004/757 skat. spriedumu, 2020. gada 11. jūnijs, *Prokuratura Rejonowa w Słupsku* (C-634/18, EU:C:2020:455, 32. punkts).

“Savienības tiesību īstenošana” Hartas 51. panta izpratnē paredz, ka ir jābūt savstarpējai saiknei starp Savienības tiesību aktu un attiecīgo valsts pasākumu, kas ir ciešāka nekā divu jomu līdzīgums vai vienas jomas netieša ietekme uz otru jomu¹⁴.

34. Otrkārt, būtu jāatgādina, ka pamatlēmumi dalībvalstīm ir saistoši attiecībā uz sasniedzamo rezultātu, bet ļauj šo valstu iestādēm izvēlēties to īstenošanas formu un metodes¹⁵. Kā norādīts iepriekš, Pamatlēmums 2004/757 un Pamatlēmums 2008/841 ir tikai minimālas saskaņošanas instrumenti. Tādēļ dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz šo tiesību aktu ieviešanu valsts tiesībās¹⁶.

35. Treškārt, no Pamatlēmuma 2004/757 5. panta un Pamatlēmuma 2008/841 4. panta formulējuma izriet, ka šajās tiesību normās ir tikai dalībvalstīm atstāta iespēja ļaut savām tiesu iestādēm, nosakot sodu pēc kriminālatbildības atzīšanas, ņemt vērā apsūdzētā sadarbību. Tā kā minētās tiesību normas neparedz dalībvalstīm pienākumu nodrošināt, ka šīs iestādes ņem vērā sadarbību, tās nepiešķir apsūdzētajam nekādas tiesības uz samazinātu sodu, ja viņš sadarbojas ar tiesu iestādēm, piemēram, noslēdzot ar prokuroru vienošanos, kurā šī persona atzīst savu vainu¹⁷.

36. Jāuzsver, ka Tiesa ir secinājusi, ka Savienības pamattiesības nav piemērojamas attiecībā uz valsts tiesisko regulējumu, jo attiecīgās jomas Savienības tiesību noteikumos dalībvalstīm nav paredzēti nekādi konkrēti pienākumi saistībā ar situāciju pamatlietā¹⁸.

37. Ceturtkārt, ir, protams, jānorāda, ka Pamatlēmuma 2004/757 5. pantā un Pamatlēmuma 2008/841 4. pantā ir sniegti precizējumi attiecībā uz nosacījumiem, kādi attiecīgā gadījumā reglamentē tiesu iestāžu iespēju ņemt vērā, ka apsūdzētais sadarbojas (šajā lietā – attiecībā uz šādas attieksmes saturu). Ar šo norādi gan acīmredzami nevar atspēkot secināto, ka dalībvalstīm nav pienākuma to ņemt vērā. Turklāt un galvenokārt iepriekš minētajās Pamatlēmuma 2004/757 un Pamatlēmuma 2008/841 tiesību normās nav nekādu norāžu par procesuālo kārtību, kādā tiesu iestāde ņem vērā noziedzīgā nodarījuma izdarītāja sadarbību, par to, vai runa ir par tiesas sastāva atzītiem atbildību mīkstinošiem apstākļiem vai par to, vai starp prokuroru un konkrēto personu (iespējams, dažādos kriminālprocesa posmos) ir noslēgta vienošanās par vainas atzīšanu, kā arī par šādas vienošanās saturu, lēmuma pieņemšanas procesu tās apstiprināšanai tiesā vairāku kriminālprocesa gadījumā un tās sekām. Šāda kārtība ir nosakāma tikai valsts tiesībās¹⁹.

38. No minētā izriet, ka Pamatlēmuma 2004/757 5. pantā un Pamatlēmuma 2008/841 4. pantā nav reglamentēts jautājums par to, vai vienošanās par iepriekš saskaņotu sodu apstiprināšanu var vai nevar pakļaut prasībai saņemt pārējo apsūdzēto piekrišanu un noteikt citu iztiesāšanas sastāvu,

¹⁴ Spriedums, 2014. gada 10. jūlijs, *Julián Hernández u.c.* (C-198/13, EU:C:2014:2055, 34. punkts).

¹⁵ Spriedums, 2020. gada 11. jūnijs, *Prokuratura Rejonowa w Słupsku* (C-634/18, EU:C:2020:455, 39. punkts).

¹⁶ Attiecībā uz Pamatlēmumu 2004/757 skat. spriedumu, 2020. gada 11. jūnijs, *Prokuratura Rejonowa w Słupsku* (C-634/18, EU:C:2020:455, 41. punkts).

¹⁷ Pēc analogijas skat. rīkojumu, 2019. gada 24. septembris, *Spetsializirana prokuratura* (Nevainīguma prezumpcija) (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, 34. punkts).

¹⁸ Rīkojums, 2019. gada 24. septembris, *Spetsializirana prokuratura* (Nevainīguma prezumpcija) (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁹ Pēc analogijas skat. rīkojumu, 2019. gada 24. septembris, *Spetsializirana prokuratura* (Nevainīguma prezumpcija) (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, 34. un 35. punkts).

nevis to, kurš krimināllietu sākotnēji izskatījis²⁰. Tā kā pamatlietā netiek īstenotas Savienības tiesības, valsts tiesas norādītie Hartas noteikumi nav piemērojami, un tādējādi Tiesai nav kompetences par tiem lemt.

39. Tomēr jākonstatē, ka Tiesas judikatūrā ir sastopami piemēri mazāk stingrai jēdziena “Savienības tiesību īstenošana” interpretācijai²¹, kas nozīmē, ka papildus vēl citiem elementiem jāpārbauda, vai attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma mērķis ir īstenot kādu Savienības tiesību normu, kāds ir šā regulējuma raksturs un vai tam ir vēl kādi citi mērķi papildus Savienības tiesībās noteiktajiem, pat ja šis regulējums Savienības tiesības var ietekmēt netieši, kā arī vai ir kāds īpašs Savienības tiesību regulējums šajā jautājumā vai tāds, kas šo jautājumu var ietekmēt²². Tādējādi, apskatot Pamatlēmuma 2004/757 5. pantu un Pamatlēmuma 2008/841 4. pantu kopsakarā ar pirms tiem esošajām tiesību normām, kuras attiecas uz nepieciešamību dalībvalstīm paredzēt efektīvus, samērīgus un preventīvus sodus²³, varētu apgalvot, ka ar apskatāmo valsts tiesisko regulējumu ir paredzēts īstenot Savienības tiesības un ka patiesībā tas atbilst tādiem pašiem mērķiem, kādi ir šiem lēmumiem, proti, apkarot narkotisko vielu nelikumīgu tirdzniecību un organizēto noziedzību.

40. Jāatzīst, ka secinājuma par iepriekš minēto atvasināto tiesību aktu normu piemērojamību vai nepiemērojamību šajā lietā nozīmīgums un tā ietekme attiecībā uz Hartas un it īpaši tās 47. panta piemērojamību ir relatīvi. Proti, ir atzīts, ka, tā kā LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā visām dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir vajadzīgi, lai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, nodrošinātu efektīvu tiesību aizsardzību tiesā tostarp Hartas 47. panta izpratnē, šī pēdējā minētā tiesību norma ir pienācīgi jāņem vērā, interpretējot LES 19. panta 1. punkta otro daļu²⁴.

Par prejudiciālo jautājumu pieņemamību

41. Iesākumā jāatgādina, ka iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi par valsts tiesiskā regulējuma saderību konkrētāk attiecas uz divkāršu juridisku prasību, proti, pirmkārt, *ad hoc* iztiesāšanas sastāva, kas nav kriminālprocesa sākotnēji izskatītais sastāvs, iecelšana, lai apstiprinātu tiesvedības stadijā panākto vienošanos starp prokuroru un kādu no apsūdzētajiem vai par kādu no inkriminētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem (pirmais un trešais prejudiciālais jautājums²⁵), un, otrkārt, visu kriminālprocesa dalībnieku, tāpat arī līdzapsūdzēto, piekrišanas saņemšana attiecībā uz šo vienošanos kā priekšnoteikums tās apstiprināšanai tiesā (otrais prejudiciālais jautājums).

42. Ņemot vērā atbilstošo Tiesas judikatūru un, konkrētāk, tās konsolidēto nostāju, kāda izriet no sprieduma *Miasto Łowicz*, jāuzsver, ka ar LESD 267. pantu izveidotā procedūra ir Tiesas un valsts tiesu sadarbības instruments, ar kura palīdzību pirmā sniedz otrajām tādas Savienības tiesību interpretācijas norādes, kas tām ir nepieciešamas, lai atrisinātu izskatāmās lietas, un ka lūgumu

²⁰ Pēc analogijas skat. rīkojumu, 2019. gada 24. septembris, *Spetsializirana prokuratura* (Nevainīguma prezumpcija) (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, 36. punkts).

²¹ Skat., piemēram, spriedumus, 2017. gada 9. marts, *Milkova* (C-406/15, EU:C:2017:198, it īpaši 52. punkts), un 2011. gada 21. decembris, *N.S. u.c.* (C-411/10 un C-493/10, EU:C:2011:865, 64.–69. punkts).

²² Spriedums, 2014. gada 10. jūlijs, *Julián Hernández u.c.* (C-198/13, EU:C:2014:2055, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

²³ Norādāms, ka iesniedzējtiesas nolēmumā ir minēts Pamatlēmuma 2004/757 4. panta 1. punkts un Pamatlēmuma 2008/841 3. pants.

²⁴ Spriedums, 2022. gada 22. februāris, *RS* (Konstitucionālās tiesas spriedumu iedarbība) (C-430/21, EU:C:2022:99, 37. punkts).

²⁵ Lai gan, protams, formulēti atsevišķi, pirmais un trešais prejudiciālais jautājums tomēr atspoguļo vienu un to pašu problēmu – kurai tiesai ir kompetence lemt par apsūdzēto personu kriminālatbildību, tostarp apstiprinot kādas no šīm personām noslēgto vienošanos par vainas atzīšanu.

sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegt ir pamatoti nevis konsultatīvu atzinumu sniegšanai par vispārīgiem vai hipotētiskiem jautājumiem, bet gan tad, ja nepieciešams faktiski atrisināt strīdu. No LESD 267. panta formulējuma izriet, ka lūgtajam prejudiciālajam nolēmumam ir jābūt “vajadzīgam”, lai iesniedzējtiesa varētu “sniegt spriedumu” lietā, kuru tā izskata. Tiesa ir vairākkārt atgādinājusi, ka gan no LESD 267. panta formulējuma, gan no tā sistēmas izriet, ka prejudiciālā nolēmuma procedūras priekšnoteikums tostarp ir tāda strīda faktiska izskatīšana valstu tiesās²⁶, attiecībā uz kuru tām ir jāpieņem nolēmums, kurā var tikt ņemts vērā prejudiciālais nolēmums. Tiesas uzdevums prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā ir palīdzēt iesniedzējtiesai atrisināt tajā izskatāmo konkrēto strīdu. Šādā tiesvedībā starp minēto strīdu un Savienības tiesību normām, kuru interpretācija tiek lūgta, ir jāpastāv tādai saiknei, lai šī interpretācija objektīvi būtu vajadzīga nolēmumam, kas iesniedzējtiesai ir jāpieņem²⁷.

43. No sprieduma *Miasto Łowicz* izriet, ka šī saikne var būt tieša vai netieša saskaņā ar trīs tajā izklāstītajiem pieņemamības gadījumiem. Tā ir tieša, ja valsts tiesai ir jāpiemēro Savienības tiesības, kuru interpretācija tiek lūgta, lai rastu risinājumu pamatlietā pēc būtības (pirmais gadījums). Tā ir netieša, ja prejudiciālais nolēmums iesniedzējtiesai sniedz tādu Savienības procesuālo tiesību normu interpretāciju, kuras attiecīgajai iesniedzējtiesai būtu pienākums piemērot, lai taisītu savu spriedumu (otrais gadījums), vai tādu Savienības tiesību interpretāciju, kas tām ļauj izlemt valsts tiesību procesuālos jautājumus, pirms var izlemt tajās izskatāmos strīdus pēc būtības (turpmāk tekstā – “trešais gadījums”)²⁸. Spriedumā *Miasto Łowicz* Tiesa secīgi izvērtēja uzdoto prejudiciālo jautājumu pieņemamību trīs atšķirīgās un patstāvīgās nepieciešamības kritērijam atbilstošās situācijās, un secināja, ka tie ir nepieņemami, attiecībā uz trešo gadījumu uzsverot atšķirību no lietām, kurās taisīts spriedums A.K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība)²⁹, kurās Tiesai lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu lūgtā interpretācija varēja ietekmēt jautājumu par to, kuras tiesas kompetencē ir pēc būtības izspriest lietas, kas attiecas uz Savienības tiesībām³⁰.

44. *Prima facie* varētu uzskatīt, ka ar Tiesai uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem un lūgto Savienības tiesību interpretāciju iesniedzējtiesa vēlas, lai tai izskaidrotu procesuāla rakstura valsts tiesību jautājumu, kurš tai ir jāizlemj *in limine litis*, kas atbilst trešajam gadījumam. Šis jautājums ir par *ad hoc* iztiesāšanas sastāva kompetenci iesniedzējtiesas vietā lemt par tādas vienošanās apstiprināšanu, kas noslēgta starp prokuroru un šajā tiesā tiesājamu personu, par vainas atzīšanu.

45. Nesenā spriedumā Tiesa vispārīgi ir norādījusi, ka prejudiciālie jautājumi, kuru mērķis ir ļaut iesniedzējtiesai *in limine litis* atrisināt tādas procesuāla rakstura grūtības, kas ir saistītas ar tās kompetenci izlemt tajā izskatāmo lietu, vai arī tiesiskās sekas, kādas ir vai nav jāatzīst tādām tiesas nolēmumam, kas potenciāli rada šķērsli turpināt šādas lietas izskatīšanu minētajā tiesā, ir pieņemami saskaņā ar LESD 267. pantu³¹. Šādas pieejas rezultātā, šķiet, procesuālā problemātika kļūst autonoma tajā ziņā, ka tā pati par sevi spēj izpildīt LESD 267. pantā paredzēto nepieciešamības kritēriju. Lai gan Tiesa skaidri un gaiši ir atsaukusies tikai uz divām konkrētām

²⁶ Ar 2022. gada 5. augusta vēstuli *Sofijski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa, Bulgārija) ir informējusi Tiesu, ka pēc grozījumiem tiesību aktos, kas stājās spēkā 2022. gada 27. jūlijā, *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesa) ir likvidēta un ka atsevišķas tajā ierosinātās krimināllietas, tostarp pamatliesa, no šī datuma ir nodotas *Sofijski gradski sad*. Tādējādi šķiet, ka pieņemamības nosacījums, kas attiecas uz pamatliesas statusu kā izskatīšanā esošu, joprojām ir izpildīts.

²⁷ Spriedums *Miasto Łowicz* (44.–46. punkts).

²⁸ Skat. spriedumu *Miasto Łowicz* (49.–51. punkts).

²⁹ Spriedums, 2019. gada 19. novembris (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982).

³⁰ Spriedums *Miasto Łowicz* (51. punkts).

³¹ Spriedums, 2023. gada 13. jūlijs, YP u.c. (Tiesneša imunitātes atcelšana un viņa atstādināšana no amata) (C-615/20 un C-671/20, EU:C:2023:562, 46. un 47. punkts).

situācijām, šķiet, ka pirmā aptver jautājumu par iesniedzējtiesas, kurā sākotnēji uzsākts kriminālprocess pret visiem līdzapsūdzētajiem, kompetenci (vai drīzāk kompetences neesamību) lemt par viena no viņiem noslēgtas vienošanās par vainas atzīšanu apstiprināšanu.

46. Savukārt prasība pēc citu apsūdzēto vienprātīgas piekrišanas ir apstiprināšanas procesa īpaša iezīme, kas pastāv neatkarīgi no tā, kurā tiesā tas ir jāizskata, un šāda konstatācija būtu pamats secināt, ka otrais prejudiciālais jautājums nav pieņemams. Tomēr šāds secinājums var šķist pārāk abstrakts, jo tā rezultātā ir jānošķir divi elementi, kuri ir viena un tā paša mehānisma daļa un kuri līdzvērtīgi ietekmē iesniedzējtiesā uzsāktā kriminālprocesa norisi.

47. Šāda konstatācija man liek apsvērt spriedumā *Miasto Łowicz* minētā pirmā pieņemamības gadījuma nozīmi. Šajā ziņā un kā to pamatoti uzsver iesniedzējtiesa³² norādāms, ka prejudiciālie jautājumi attiecas uz procesuālām problēmām, kuras ir nesaraujami saistītas ar valsts tiesas pieņemamo lēmumu pēc būtības par apsūdzēto kriminālatbildību un, attiecīgā gadījumā, par soda piemērošanu. Jāuzsver, ka saskaņā ar lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norādīto starp prokuroru un apsūdzēto noslēgtā vienošanās, ar kuru šis pēdējais atzīst savu vainu inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā un līdz ar ko viņam tiek piemērots iepriekš saskaņots sods, atisina visus jautājumus, kuri ir jāņem vērā nolēmumā pēc būtības, jo tajā tiek norādīts attiecīgās personas izdarītais noziedzīgais nodarījums un tā juridiskā kvalifikācija, kā arī soda veids un apmērs.

48. Šādos apstākļos Tiesas atbildes par tāda valsts tiesiskā regulējuma saderību, kurā ir paredzēti nosacījumi šādas vienošanās apstiprināšanai tiesā, kura saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto aizstāj nolēmumu pēc būtības, šķiet nepieciešamas, lai šī tiesa varētu izlemt tajā izskatāmo krimināllietu. Tādējādi šķiet, ka starp pamatlietu un LES 19. panta 1. punkta otro daļu, kuras interpretācija tiek lūgta, pastāv saikne, kas izpaužas tādējādi, ka šī interpretācija ir objektīvi nepieciešama, lai iesniedzējtiesa varētu pieņemt nolēmumu pēc būtības.

49. Turklāt, pretēji Komisijas apgalvotajam, man šķiet, ka aplūkojamā gadījumā ir ievērotas Tiesas Reglamenta 94. panta prasības, tostarp tā c) apakšpunktā paredzētā prasība. Proti, iesniedzējtiesa ir pietiekami izklāstījusi iemeslus, kas tai likuši šaubīties par LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā minētās efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasības interpretāciju saistībā ar nosacījumu par vienošanās par vainas atzīšanu apstiprināšanu, kas ir sasaistīta ar pārējo apsūdzēto vienprātīgu piekrišanu³³. Tā tāpat ir norādījusi, ka šī vienošanās ir uzskatāma par tiesību aizsardzības līdzekli apsūdzētajam PT, kas viņam ļauj saņemt vieglāku sodu, un ka nepieciešamība pēc šādas piekrišanas nepamatoti ierobežo piekļuvi šādam līdzeklim, pārkāpjot iepriekš minēto prasību un, precīzāk, tiesības uz taisnīgu tiesu.

50. Līdz ar to var secināt, ka izskatāmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams.

³² Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 34. punkts.

³³ Lai gan iesniedzējtiesa atsaucas uz LES 19. panta 1. punkta otro daļu, kas, jāatzīst, ir samērā abstrakts formulējums, tā vairākkārt norāda arī uz Hartas 47. pantu, kas, kā to ir atzinusi Tiesa, ir jāņem vērā, interpretējot pirmo minēto tiesību normu.

Par lietas būtību

Par ad hoc iztiesāšanas sastāva iecelšanu

51. Iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, skatot to Hartas 47. panta gaismā, nepieļauj procesuālu tiesību normu, saskaņā ar kuru vienošanās par vainas atzīšanu, kas tiesvedības stadijā noslēgta starp prokuroru un kādu no apsūdzētajiem, apstiprināšana automātiski tiek nodota cita iztiesāšanas sastāva kompetencē, nevis tā, kas izskata krimināllietu pret visiem apsūdzētajiem un kuram tikuši iesniegti visi pierādījumi, neskatoties uz to, ka apstiprināšanas lēmumā netiek lemts par līdzapsūdzēto vainu. Iesniedzējtiesas šādi paustās šaubas attiecas gan uz prasību pēc attiecīgās tiesu struktūras objektivitātes, gan uz kriminālprocesa tiešuma principu.

– Par objektivitātes prasību

52. Kā paredzēts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, dalībvalstīm ir jāparedz tiesību aizsardzības līdzekļu un procedūru sistēma, kas nodrošina privātpersonām viņu tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ievērošanu jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības. Tiesību, kuras privātpersonas gūst no Savienības tiesībām, efektīvas aizsardzības tiesā princips, uz ko ir norāde LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, ir Savienības tiesību vispārējs princips, kas izriet no dalībvalstīm kopīgām konstitucionālajām tradīcijām un kas ir nostiprināts ECPAK 6. un 13. pantā, un kas šobrīd ir apstiprināts Hartas 47. pantā³⁴.

53. Paturot to prātā, tā kā LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā visām dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir vajadzīgi, lai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, nodrošinātu efektīvu tiesību aizsardzību tiesā Hartas 47. panta izpratnē, šī pēdējā tiesību norma ir pienācīgi jāņem vērā, interpretējot LES 19. panta 1. punkta otro daļu, un tas pats attiecas uz ECT judikatūru par ECPAK 6. panta 1. punktu³⁵. Lai nodrošinātu, ka tiesu instances, kurām var nākties lemt par jautājumiem, kas saistīti ar Savienības tiesību piemērošanu un interpretāciju, var nodrošināt šādu efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, īpaši svarīga – kā tas apstiprināts Hartas 47. panta otrajā daļā, kurā kā viena no prasībām saistībā ar pamattiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību ir minēta piekļuve “neatkarīgai un objektīvai” tiesai, – ir šo tiesu instanču neatkarības saglabāšana. Prasība par tiesu neatkarību, kas ir nesaraujami saistīta ar tiesas spriešanu, ietilpst to tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un tiesību uz taisnīgu tiesu saturā, kurām ir kardināla nozīme kā garantijai visu to tiesību aizsardzībai, kuras privātpersonām izriet no Savienības tiesībām, un dalībvalstu kopējo vērtību, kas izklāstītas LES 2. pantā, tostarp tiesiskuma vērtības, saglabāšanai³⁶.

54. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru minētajai neatkarības prasībai ir divi aspekti. Pirmais (ārējais) aspekts ietver prasību, lai attiecīgā struktūra pildītu savas funkcijas pilnīgi patstāvīgi, nebūdamā pakļauta nekādai hierarhiskai saiknei vai subordinācijai attiecībā pret kādu citu iestādi un nesaņemot nekādas izcelsmes rīkojumus vai instrukcijas, tādējādi būdamā aizsargāta pret ārēju iejaukšanos vai spiedienu, kas var nelabvēlīgi ietekmēt tās locekļu spriešanas neatkarību un ietekmēt viņu lēmumus. Otrais (iekšējais) aspekts ir saistīts ar objektivitātes jēdzienu un attiecas

³⁴ Spriedums, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem), (C-791/19, EU:C:2021:596, 52. punkts).

³⁵ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 22. februāris, RS (Konstitucionālās tiesas spriedumu iedarbība) (C-430/21, EU:C:2022:99, 37. punkts).

³⁶ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem) (C-791/19, EU:C:2021:596, 57. un 58. punkts un tajos minētā judikatūra).

uz vienādu distanci no strīdā iesaistītajām pusēm un to attiecīgajām interesēm saistībā ar strīda priekšmetu. Šis aspekts prasa objektivitāti un to, lai strīda risināšanā nebūtu citu interešu, izņemot tiesību normu stingru piemērošanu. Šādām neatkarības un objektivitātes garantijām ir nepieciešams, lai pastāvētu tiesību normas, it īpaši attiecībā uz tiesas sastāvu, tās locekļu iecelšanu amatā un pilnvaru ilgumu, kā arī viņu atstatīšanos, noraidīšanas un atsaukšanas iemesliem, lai kļiedētu privātpersonām jebkādas pamatotas šaubas par minētās struktūras ārēju neietekmējamību un tās neitralitāti attiecībā uz tajā izvērtējamajām interesēm³⁷.

55. Atsaucoties uz ECT pastāvīgo judikatūru, Tiesa arī ir precizējusi, ka objektivitātes nosacījumu var novērtēt dažādos veidos. Atbilstoši subjektīvai pieejai ir jāņem vērā tiesneša personiskā pārliecība un uzvedība, pārbaudot, vai attiecīgajā lietā viņš nav jau iepriekš formulējis lēmumu vai izrādījis personiskus aizspriedumus, ievērojot, ka personiskā objektivitāte tiek prezumēta, kamēr nav pierādīts pretējais. Objektīvā pieeja ir noskaidrot, vai tiesa, tostarp ņemot vērā tās sastāvu, ir sniegusi pietiekamas garantijas, kas izslēdz jebkādas pamatotas šaubas par tās objektivitāti. Attiecībā uz objektīvu vērtējumu ir jānorāda, ka tas ietver nepieciešamību noskaidrot, vai neatkarīgi no tiesneša personīgās rīcības pastāv konkrēti pārbaudāmi fakti, kuri ļauj šaubīties par viņa objektivitāti. Šajā ziņā pat uztverei var būt nozīme. Tas ir jautājums par paļāvību, kādu tiesām demokrātiskā sabiedrībā ir jāiedveš indivīdos, vispirms jau lietas dalībniekos³⁸.

56. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka iesniedzējtiesas jautājums attiecas vienīgi uz objektivitāti gadījumā, ja viens un tas pats tiesnesis vai tiesa tiesvedības gaitā izpilda dažādas funkcijas.

57. Šajā ziņā būtu jāatgādina, ka Tiesas ieskatā apstāklis, ka tiesneši, kas pirmo reizi ir izskatījuši lietu, atrodas citā iztiesāšanas sastāvā, kam tā pati lieta ir jāizskata atkārtoti, pats par sevi nav uzskatāms par nesaderīgu ar tiesību uz taisnīgu tiesu prasībām. Konkrēti faktam, ka viens vai vairāki tiesneši piedalās abos secīgajos iztiesāšanas sastāvos un veic tajos tās pašas, piemēram, priekšsēdētāja vai tiesneša referenta, funkcijas, pašam par sevi nav nozīmes vērtējumā par objektivitātes prasības ievērošanu, jo šīs funkcijas tiek īstenotas koleģiālā sastāvā. Šādiem apsvērumiem ir vēl jo lielāks pamats, ja šiem abiem secīgajiem iztiesāšanas sastāviem ir bijusi jāizskata nevis viena un tā pati lieta, bet gan divas atšķirīgas lietas, kurām ir zināma savstarpēja saistība³⁹.

58. Runājot konkrētāk par vainas atzīšanas procedūrām, Tiesa ir atbildējusi uz dažādiem jautājumiem par Direktīvas 2016/343 noteikumu interpretāciju, atsaucoties uz ECT judikatūru, saskaņā ar kuru kompleksos kriminālprocesos, kuros apsūdzētas vairākas aizdomās turētās personas, ko nevar tiesāt kopā, var būt tā, ka valsts tiesai, lai vērtētu apsūdzēto vainu, ir obligāti jāmin trešo personu, kuras, iespējams, vēlāk tiks tiesātas atsevišķi, dalība. Tomēr ECT ir precizējusi, ka, ja šādiem ar trešo personu iesaistīšanos saistītiem faktiem ir jātiek minētiem, tiesai būtu jāizvairās sniegt vairāk informācijas, nekā tas ir nepieciešams, lai analizētu to personu juridisko atbildību, kuru lietas tā skata. Turklāt šī tiesa ir uzsvērusi, ka tiesas nolēmumu pamatojums ir jāformulē tā, lai varētu izvairīties no potenciāli priekšlaicīga sprieduma par attiecīgo trešo personu vainu, kas varētu apdraudēt taisnīgu vērtējumu par apsūdzībām, kuras celtas pret šīm personām atsevišķā tiesvedībā⁴⁰.

³⁷ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 19. novembris, A.K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 121.–123. punkts).

³⁸ Spriedums, 2019. gada 19. novembris, A.K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 128. punkts).

³⁹ Spriedums, 2009. gada 19. februāris, *Gorostiaga Atxalandabaso*/Parlaments (C-308/07 P, EU:C:2009:103, 43.–45. punkts).

⁴⁰ Spriedums, 2019. gada 5. septembris, AH u.c. (Nevainīguma prezumpcija) (C-377/18, EU:C:2019:670, 44. punkts).

59. Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas 2016/343 4. panta 1. punkts⁴¹ ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj, ka vienošanās, kurā apsūdzētais atzīst savu vainu apmaiņā pret soda samazinājumu un kura ir jāapstiprina valsts tiesai, ietver tiešu norādi, ka konkrētā noziedzīgā nodarījuma līdzizdarītāji ir ne tikai šī persona, bet arī pārējie apsūdzētie, kuri nav atzinuši savu vainu un kuriem apsūdzība izvirzīta atsevišķā kriminālprocesā, ar nosacījumu, ka, pirmkārt, šī norāde ir nepieciešama, lai varētu kvalificēt minēto vienošanos noslēgušās personas kriminālatbildību, un ka, otrkārt, šī pati vienošanās ietver skaidru norādi, ka šīm pārējām personām apsūdzība ir izvirzīta atsevišķā kriminālprocesā un ka viņu vaina nav likumiski pierādīta⁴².

60. Citā lietā Tiesa ir secinājusi, ka Direktīvas 2016/343 3. pants⁴³ un 4. panta 1. punkts, skatot tos kopsakarā ar šīs direktīvas 16. apsvērumu, kā arī Hartas 47. panta otro daļu un 48. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj, ka kriminālprocesā, kurš uzsākts pret divām personām, valsts tiesa vispirms ar rīkojumu akceptē pirmās personas vainas atzīšanu attiecībā uz apsūdzībā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kas, kā apgalvots, izdarīti pēc iepriekšējas vienošanās ar otru personu, kura savu vainu nav atzinusi, un turpinājumā pēc pierādījumu savākšanas attiecībā uz faktiem, kas tiek inkriminēti šai otrajai personai, pieņem nolēmumu par šīs personas vainu, ar nosacījumu, pirmkārt, ka otrās personas kā inkriminēto noziedzīgo nodarījumu līdzizdarītāja pieminēšana ir nepieciešama vainu atzinušās personas juridiskās atbildības kvalifikācijai, un, otrkārt, ka šajā pašā rīkojumā un/vai apsūdzības rakstā, uz kuru tas attiecas, ir skaidri norādīts, ka šīs otrās personas vaina nav tikusi juridiski konstatēta un tiks izvērtēta atsevišķā pierādījumu pārbaudē un spriedumā⁴⁴.

61. Pabeidzot šo judikatūras pārskatu, ir vērts pieminēt nesenu ECT spriedumu, ar kuru īstenoti tās vispārējie principi attiecībā uz objektivitāti. Šajā ziņā šī tiesa ir secinājusi, ka, lai gan pašu par sevi apstākli, ka tiesa iepriekš ir pieņēmusi nolēmumus attiecībā uz to pašu noziedzīgo nodarījumu, nevar uzskatīt par tādu, kas rada bažas par tās objektivitāti, tomēr jautājums par tiesneša objektivitāti rodas tad, ja agrākajā spriedumā jau ir detalizēti izvērtēta vēlāk tiesātās personas loma vairāku personu izdarītā noziedzīgā nodarījumā un, jo īpaši, ja agrākajā spriedumā ir ietverts konkrēts prasītāja dalības raksturojums vai ja ir uzskatāms, ka tajā ir konstatēts, ka tiesātā persona vēlāk ir atbildusi visiem nepieciešamajiem kritērijiem, kas liecina par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Ņemot vērā lietas apstākļus, šādus faktorus var uzskatīt par tādiem, kas iepriekš ietekmē jautājumu par vēlāk tiesājamās personas vainu un tādējādi var radīt objektīvi pamatotas šaubas par to, vai valsts tiesai ir iepriekš izveidojies priekšstats par vēlāk tiesājamās personas lietas būtību tajā notiekošās tiesvedības iesākumā⁴⁵.

62. Lietā, ko ierosināja prasītājs, kuru, pamatojoties uz vienošanos par vainas atzīšanu, bija tiesājusi un notiesājusi tā pati tiesa, kas iepriekš bija notiesājusi viņa līdzizdarītājus par noziedzīgiem nodarījumiem, kas bija izdarīti kopā ar viņu, ECT konstatēja ECTK 6. panta 1. punkta pārkāpumu šādu iemeslu dēļ. Šī tiesa norādīja, ka, lai gan spriedumos, ar kuriem vienošanās tika apstiprinātas, nebija ietverta nekāda atsevišķa konstatācija par prasītāja vainu kā tādu un ka inkriminētā noziedzīgā nodarījuma būtību veidoja noziedzīgas rīcības koordinēšana,

⁴¹ Direktīvas 2016/343 4. panta 1. punkts paredz, ka dalībvalstis veic pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu, ka tik ilgi, kamēr nav pierādīta aizdomās turētā vai apsūdzētā vaina saskaņā ar tiesību aktiem, publisko iestāžu publiskos paziņojumos un tiesu nolēmumos, ar kuriem netiek noteikts personas vainīgums, minētā persona netiek minēta kā vainīga.

⁴² Spriedums, 2019. gada 5. septembris, AH u.c. (Nevainīguma prezumpcija) (C-377/18, EU:C:2019:670, 50. punkts). Jāatgādina, ka lietā, kurā tika taisīts šis spriedums, starp prokuroru un vienu no apsūdzētajiem noslēgtā vienošanās tika iesniegta apstiprināšanai iesniedzējtiesā, kura atbilda *ad hoc* iztiesāšanas sastāvam, kā tas izriet no minētā sprieduma 22. punkta.

⁴³ Direktīvas 2016/343 3. pantā ir noteikts, ka dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētie un apsūdzētie tiek uzskatīti par nevainīgiem, kamēr nav pierādīta viņu vaina saskaņā ar tiesību aktiem.

⁴⁴ Rīkojums, 2020. gada 28. maijs, UL un VM (C-709/18, EU:C:2020:411, 35. punkts).

⁴⁵ ECT spriedums, 2022. gada 25. novembris, *Mucha* pret Slovākiju (CE:ECHR:2021:1125JUD006370319, 49. punkts).

tajos bija precīzi definēta prasītāja konkrētā loma šā nodarījuma izdarīšanā. Tādējādi tiesai, kas lietu izskata pēc būtības, bija pilnībā zināma prasītāja identitāte un viņa loma, lai arī viņš tika identificēts ar iniciāļiem un pseidonīmu, nepaliekot nekādām šaubām par viņa dalību noziedzīgajā nodarījumā, un šī situācija varēja vienīgi mudināt šo tiesu ievērot konsekvenci ar tās iepriekšējiem spriedumiem, ar kuriem vienošanās tika apstiprinātas, tāpat kā līdzizdarītājiem ar viņu agrāk veiktajiem paziņojumiem par prasītāja dalību noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā. Noslēgumā ECT secina, ka, ņemot vērā to formulējumu, ar notiesājošiem spriedumiem, kas pasludināti pret prasītāja līdzizdarītājiem, ir pārkāptas viņa tiesības tikt uzskatītam par nevainīgu, kamēr viņa vaina nav tikusi pierādīta, un ka, ņemot vērā lomu, kāda šiem spriedumiem ir bijusi paša prasītāja tiesvedībā, kas norisinājās tajā pašā tiesā, paustās šaubas par šīs tiesas objektivitāti ir objektīvi pamatotas⁴⁶.

63. No šā judikatūras pārskata izriet, ka juridiski atšķirīgie jēdzieni “objektivitāte” un “nevainīguma prezumpcija” faktiski ir cieši saistīti, jo objektivitātes prasības pārkāpums noteiktos apstākļos var izrietēt no šīs prezumpcijas pārkāpuma.

64. Izskatāmajā lietā iesniedzējtiesa ir norādījusi, ka PT noslēgtajā vienošanās par vainas atzīšanu ir pilnībā pārņemta apsūdzības raksta rezolutīvā daļa, tajā ir minēta apsūdzētā izdarītā darbība un tās juridiskā kvalifikācija, kā arī soda veids un apmērs, bet pēc sprieduma AH u.c. (Nevainīguma prezumpcija)⁴⁷ pasludināšanas nav minēts to apsūdzēto vārds, uzvārds un personas kods, attiecībā uz kuriem tiesvedība turpinās, turklāt šīs vienošanās apstiprināšana ir notikusi, nekomentējot šo pēdējo dalību inkriminētajos nodarījumos un neieņemot nostāju par viņu vainu⁴⁸. Tātad šķiet, ka no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka konkrētās vienošanās par vainas atzīšanu formulējumā un tiesas nolēmumā, ar kuru tā tika apstiprināta, nav ietverta nekāda iepriekšēja nostāja par to apsūdzēto vainu, kuri nav piekrituši atzīt sevi par vainīgiem inkriminētajos nodarījumos. Šādos apstākļos nešķiet, ka tas, ka iesniedzējtiesa var secīgi apstiprināt vienošanos par vainas atzīšanu un izvērtēt šo apsūdzēto kriminālatbildību, būtu pretrunā objektivitātes prasībām.

65. Tomēr būtu jānorāda, ka apsūdzētā PT situācija šķiet, mazākais, īpatnēja, jo šī pati iesniedzējtiesa ir precizējusi⁴⁹, ka, kopumā ņemot un saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, vienošanās par vainas atzīšanu joprojām tiek minēts to atbildētāju pilns vārds, uzvārds un personas kods, kuri šādu vienošanos nav noslēguši. Papildus tam šajās vienošanās un spriedumos, ar kuriem tās apstiprinātas, ne vienmēr ir ietverta skaidra norāde uz to, ka šie apsūdzētie tiek tiesāti atsevišķā kriminālprocesā un ka viņu vaina nav tikusi juridiski pierādīta, kas ir norāde, kādu Tiesa nepārprotami pieprasa, izvērtējot nevainīguma prezumpcijas ievērošanu⁵⁰. Apskatāmā Bulgārijas tiesiskā regulējuma, kādu piemēro valsts tiesas, atbildības novērtējuma kontekstā šie faktori ir tādi, kas objektivitātes nolūkos var pamatot *ad hoc* sastāva kompetenci apstiprināt vienošanās, un to atzīt arī pati valsts tiesa⁵¹.

⁴⁶ ECT spriedums, 2022. gada 25. novembris, *Mucha* pret Slovākiju (CE:ECHR:2021:1125JUD006370319).

⁴⁷ Spriedums, 2019. gada 5. septembris (C-377/18, EU:C:2019:670).

⁴⁸ Anonimizācijas neesamība ir svarīgs apsvērums, it īpaši diskusijā par nevainīguma prezumpcijas ievērošanu.

⁴⁹ Skat. lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu 31. un 32. punktu.

⁵⁰ Spriedums, 2019. gada 5. septembris, AH u.c. (Nevainīguma prezumpcija) (C-377/18, EU:C:2019:670, 45. un 49. punkts). Atbildē uz Tiesas jautājumiem iesniedzējtiesa ir norādījusi, ka tādas norādes ietveršana ietilpst iztiesāšanas sastāvā, kurš atbildīgs par vienošanās apstiprināšanu, pilnvarās ierosināt grozījumus tajā.

⁵¹ Skat. lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu 31. un 32. punktu.

66. Katrā ziņā, manā ieskatā no šo secinājumu 64. punktā ietvertajām norādēm nevar izsecināt, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, skatot to Hartas 47. panta gaismā, būtu jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj apskatāmo valsts tiesisko regulējumu. Sistēmiska sākotnējās tiesas, kas izskata lietu, aizstāšana ar *ad hoc* iztiesāšanas sastāvu vienošanās par vainas atzīšanu apstiprināšanas nolūkos nebūt nav pretrunā ar iepriekš minētajām prasībām, bet gan viennozīmīgi pastiprina tiesas, kurai ir jātiesā vainu neatzinušie līdzapsūdzētie, objektivitāti, tādējādi novēršot šķietamu tās objektivitātes trūkumu, kas varētu apdraudēt paļāvību, kāda tiesai ir jārada privātpersonās demokrātiskā sabiedrībā un tiesiskā valstī⁵².

– *Par tiešuma principu kriminālprocesā*

67. Iztaujāta par atsevišķu Direktīvas 2012/29/ES⁵³ normu piemērojamību saistībā ar valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka no jauna izveidotam iztiesāšanas sastāvam ir jāatkārto cietušā nopratināšana, ja kāds no kriminālprocesa dalībniekiem nepiekrīt, ka minētais iztiesāšanas sastāvs balstās uz pirmās nopratināšanas protokolu, Tiesa ir atsaukusies uz iepriekš minēto principu, pamatojoties uz ECT judikatūru.

68. Tā ir norādījusi, ka viena no taisnīga kriminālprocesa būtiskajām sastāvdaļām ir iespēja apsūdzētajam piedalīties konfrontēšanā ar lieciniekiem tā tiesneša klātbūtnē, kurš pieņems galīgo lēmumu, un ka šis tiešuma princips ir būtiska kriminālprocesa garantija, ciktāl tiesneša apsvērumiem par liecinieka rīcību un ticamību var būt nopietnas sekas attiecībā uz apsūdzēto. Tāpēc izmaiņas iztiesāšanas sastāvā pēc nozīmīga liecinieka nopratināšanas principā ir pamats šā pēdējā nopratināšanai no jauna. Tomēr tiešuma princips nevar tikt uzskatīts par šķērslī jebkādam izmaiņām iztiesāšanas sastāvā tiesvedības laikā. Var rasties īpaši acīmredzamas administratīvas vai procesuālas problēmas, padarot neiespējamu konkrēta tiesneša turpmāku dalību tiesvedībā. Var īstenot konkrētus pasākumus, lai tiesneši, kas pārņem lietu, izprastu informāciju un argumentus, piemēram, nododot protokolus tad, ja attiecīgā liecinieka ticamība nav apstrīdēta, vai rīkojot jaunu mutvārdu paskaidrojumu uzklauššanu vai atkārtotu nozīmīgu liecinieku nopratināšanu tiesā ar jaunu iztiesāšanas sastāvu⁵⁴.

69. Tādējādi “tiešuma” jēdziens nozīmē tiešu saikni starp personu, kas spriež tiesu, un tiesību subjektu, un tādējādi tiesnesim, kas nav piedalījies tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu uzklaušanai, nav ļauts piedalīties lietas atrisināšanā⁵⁵.

70. Saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto šis tiešuma princips ir atspoguļots *NPK* 18. un 55. pantā, kuri garantē aizstāvības piedalīšanos tiesvedībā, klātesot tiesnesim, kurš skata lietu pēc būtības, savukārt *NPK* 384.a pantā ir paredzēta atkāpe no tā. Tas norāda, ka tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā tiktu pārkāptas, ja aizstāvība tiktu nostādīta situācijā, kurā vienai tiesai būtu jāpieņem nolēmums pēc būtības, pamatojoties uz pierādījumiem, kas izskatīti un apspriesti citā tiesā. Šī tiesa būtu vien iepazinusies ar kriminālprocesa materiāliem, bet nebūtu piedalījusies pierādījumu vākšanas un izvērtēšanas procesā, kurā piedalītos un kuru uzraudzītu aizstāvība.

⁵² Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem) (C-791/19, EU:C:2021:596, 60. punkts).

⁵³ Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva (2012. gada 25. oktobris), ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI (OV 2012, L 315, 57. lpp.).

⁵⁴ Spriedums, 2019. gada 29. jūlijs, *Gambino un Hyka* (C-38/18, EU:C:2019:628, 43. un 44. punkts).

⁵⁵ Skat. ģenerālvokāta F. Ležē [P. Léger] secinājumus lietā *Baustahlgewebe*/Komisija (C-185/95 P, EU:C:1998:37, 82. un 83. punkts) un ģenerālvokāta H. Saugmandsgora Ēes [H. Saugmandsgaard Øe] secinājumus lietā *Komisija za zashtita ot diskriminatsia* (C-824/19, EU:C:2021:324, 62. punkts). Jāatgādina arī, ka saskaņā ar Tiesas Reglamenta 32. panta 2. punktu, “ja ir notikusi tiesas sēde mutvārdu paskaidrojumu uzklaušanai, vienīgi tiesneši, kas tajā ir piedalījušies [...] piedalās arī apspriedēs”.

71. Šāda iesniedzējtiesas nostāja manā ieskatā ir vainas atzišanas procedūras specifikas un autonomijas noliegšana, par ko ECT jau ir bijusi iespēja izteikties. Šī tiesa tād uzskata, ka vienošanās par vainu un sodu process, pamatojoties uz kuru apsūdzības krimināllietā tiek izskatītas vienkāršotā tiesas procesā, būtībā nozīmē atteikšanos no atsevišķām procesuālajām tiesībām, kas pats par sevi nerada problēmu, jo ne ECPAK 6. panta burts, ne gars neliedz attiecīgajai personai pēc savas brīvas gribas atteikties no šīm garantijām. Tādējādi, piemērojot principus, kas attiecas uz šādas atteikšanās spēkā esamību, vienošanās akceptam no prasītāja puses ir jāatbilst šādiem nosacījumiem: pirmkārt, tam ir jābūt sniegtam patiesi brīvprātīgi un pilnībā apzinoties lietas faktus, kā arī tiesiskās sekas, kas izriet no šāda veida vienošanās, un, otrkārt, vienošanās saturam un tā procesa taisnīgumam, kurā tā noslēgta, ir jābūt pakļautam pietiekamai tiesas kontrolei⁵⁶.

72. Noslēdzot vienošanos ar prokuroru, ar kuru PT atzina savu vainu inkriminēto darbību izdarīšanā un piekrita nosacītam brīvības atņemšanas sodam, viņš atteicās no tiesībām uz lietas izskatīšanu parastā kārtībā atbilstoši *NPK* 381. panta 6. punkta noteikumiem un tād arī no tāda savas lietas izvērtējuma pēc būtības, kas tiesas sēdes sprieduma taisīšanai ietvaros ietvertu sacīkstes principam atbilstošas debates par pierādījumiem tiesā, kura lietu izlemj pēc būtības. Vainas atzišanas procedūra ir uzskatāma par īpašu krimināltiesvedības veidu, jo tā ir alternatīva tiesas procesam parastā kārtībā, kas izriet no apsūdzētā izvēles, kuram palīdz viņa advokāts. Man šķiet, ka iesniedzējtiesas argumentācija, aizbildinoties ar to, ka nav ievērots tiešuma princips, kāds tas ir piemērojams iepriekš minētajā procesā, aizēno vainas atzišanas procedūras tiesisko un faktiskā realitāti, kuras mērķis ir vienkāršot un paātrināt krimināllietu izskatīšanu un kuru ECT uzskata par likumīgu⁵⁷.

73. Šādos apstākļos nevar apgalvot, ka jurisdikcijas nodošana no tiesas, kurā sākotnēji tika izskatīta krimināllieta pret visiem apsūdzētajiem, *ad hoc* iztiesāšanas sastāvam ar mērķi apstiprināt viena no apsūdzētajiem noslēgto vienošanos par vainas atzišanu, pati par sevi ir tāda, kas pārkāpj kriminālprocesa tiešuma principu. Tomēr ir nepieciešams, lai šis sastāvs varētu nodrošināt pietiekamu tiesas kontroli, kā to prasa ECT⁵⁸, ņemot vērā, ka iesniedzējtiesa nenorāda uz kādiem citiem pierādījumiem, kas varētu liecināt par pretējo⁵⁹.

⁵⁶ ECT spriedums, 2014. gada 29. aprīlis, *Natsvlshvili un Togonidze* pret Gruziju, CE:ECHR:2014:0429JUD000904305, 91. un 92. punkts.

⁵⁷ ECT uzskata, ka vienošanās kriminālprocesā ne tikai sniedz būtiskas priekšrocības, ļaujot ātri atrisināt krimināllietas un mazinot tiesu, prokuratūras un advokātu darba slodzi, bet, kamēr vien tā tiek pareizi pielietota, tā ir arī efektīvs instruments korupcijas un organizētās noziedzības apkarošanai, kā arī piespiedo sodu skaita un līdz ar to arī ieslodzīto skaita samazināšanas faktors (ECT spriedums, 2014. gada 29. aprīlis, *Natsvlshvili un Togonidze* pret Gruziju, CE:ECHR:2014:0429JUD000904305, 90. punkts).

⁵⁸ Atbildot uz Tiesas jautājumiem, iesniedzējtiesa ir precizējusi, ka vienošanās apstiprināšanas tiesā ietvaros kompetentais sastāvs izvaicā vienošanos parakstījušo apsūdzēto par materiāltiesiskajiem aspektiem (viņa vainas atzišana) un procesuālajiem aspektiem (atteikšanās no tiesas procesa parastā kārtībā) un apstiprina šo vienošanos tikai tad, ja tas saņem attiecīgās personas apstiprinājumu.

⁵⁹ Norādāms, ka iesniedzējtiesa vēl apgalvo, ka, ņemot vērā tiesas pilnvaras ierosināt vienošanās grozījumus stingrāka soda piespriešanas nolūkā, aizstāvimai "vienmēr" pastāv tiesiskā interese, lai nolēmumu pieņemtu tiesa, kas, tai klātesot un tās uzraudzībā, ir veikusi pierādījumu iegūšanu. Būtu jāatzīmē, ka šie apsvērumi ir pavisam spekulatīvi un pat pretrunīgi, jo šī pati tiesa lēmumā lūgt prejudiciālu nolēmumu 51. un 52. punktā norāda, ka apsūdzētā noslēgtā vienošanās par vainas atzišanu ir novedusi pie vieglāka soda, nekā tas, kāds viņam tiktu piespriests parastajā kārtībā.

Prasība par pārējo apsūdzēto vienprātīgu piekrišanu

74. Iesniedzējtiesa šaubās par to, vai LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai, skatot to Hartas 47. panta gaismā, atbilst valsts tiesiskais regulējums, kurā līdzapsūdzēto vienprātīga piekrišana ir priekšnoteikums, lai tiesa apstiprinātu vienošanos par vainas atzīšanu⁶⁰. Šādas prasības rezultātā tiktu nepamatoti ierobežota apsūdzētā piekļuve “tiesību aktos atzītam tiesību aizsardzības līdzeklim”, kas viņam ļauj saņemt vieglāku sodu nekā tas, kāds viņam tiktu piespriests parastā kārtībā.

75. Ņemot vērā iesniedzējtiesas nolēmuma neviennozīmīgo formulējumu, vispirms jāatzīmē, ka konkrēto vainas atzīšanas procedūru nevar kvalificēt par tiesību aizsardzības līdzekli vai pielīdzināt tam, tas ir, juridiskam ceļam, kas ļauj kritizēt un apstrīdēt tiesas instancē kādu, iespējams, prettiesisku situāciju.

76. Kopumā raugoties, man šķiet, ka lēmums lūgts prejudiciālu nolēmumu ir jāinterpretē kā norāde uz iespējamu apsūdzētā tiesību uz taisnīgu tiesu un, konkrētāk, tiesību uz aizstāvību pārkāpumu. Šajā ziņā jāatgādina, ka LES 19. panta 1. punkta otrās daļas satura un tvēruma noskaidrošana tiek veikta, atsaucoties uz Hartas 47. pantu. Tiesa ir precizējusi, ka Hartas 47. pantā atkārtoti apstiprinātais tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā pamatprincips un ECPAK 6. pantā minētais jēdziens “lietas taisnīga izskatīšana” sastāv no dažādiem elementiem, kas tostarp ietver tiesību uz aizstāvību ievērošanu⁶¹.

77. Saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto atsevišķas Pamatlēmuma 2004/757 un Pamatlēmuma 2008/841 normas apsūdzētā sadarbošanās gadījumā paredz iespēju samazināt sodu ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tie, kas atļauj noslēgt vienošanos par vainas atzīšanu. Tas, ka šīs pēdējās apstiprināšana tiesā būtu atkarīga no līdzapsūdzēto piekrišanas, apdraudētu apsūdzētā, kurš atzinis savu kriminālatbildību, tiesības gūt labumu no šādas vienošanās, kas ir pielīdzināma soda samazināšanai, turklāt šādu tiesību ierobežojums neatbilstu samērīguma principam un būtu pretrunā tiesību uz aizstāvību ievērošanai⁶².

78. Tomēr, cik man ir zināms, neviena Savienības tiesību norma – vai tās būtu primārās tiesības, vai atvasinātās tiesības – negarantē krimināllietā apsūdzētai personai tiesības konkrētā situācijā un tostarp ar prokuroru noslēgtas vienošanās par vainas atzīšanu ietvaros saņemt samazinātu sodu. Šajā ziņā Tiesa ir norādījusi, ka, tā kā Direktīvas 2016/343 7. panta 4. punktā dalībvalstīm nav noteikts pienākums nodrošināt, lai šīs iestādes ņemtu vērā apsūdzētā sadarbību, tā viņam nepiešķir nekādas tiesības saņemt samazinātu sodu gadījumā, ja viņš sadarbojas ar tiesu iestādēm, piemēram, noslēdzot vienošanos ar prokuroru, kurā šī persona atzīst savu vainu⁶³. Tā arī ir nospriedusi, ka Direktīvas 2012/13 6. panta 4. punkts, kurā paredzēts pienākums informēt apsūdzētos par jebkādam izmaiņām pret viņiem izvirzītajā apsūdzībā, ja tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu procesa taisnīgumu, un Hartas 48. panta 2. punktā paredzētās tiesības uz aizstāvību

⁶⁰ Precizēšu, ka šī ir trešā reize, kad iesniedzējtiesa (vai tās priekštece) ir vērsusies Tiesā ar jautājumu par šo konkrēto procesuālo normu. 2019. gada 5. septembra spriedumā AH u.c. (Nevainīguma prezumpcija) (C-377/18, EU:C:2019:670, 28. punkts) Tiesa norādīja, ka tai nav ticis uzdots jautājums par to, vai ar Savienības tiesībām ir saderīgs tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru vienošanās, kas ietver vainas atzīšanu apmaiņā pret soda samazināšanu, attiecīgā gadījumā tiek apstiprināta tiesā, ja tam piekrīt pārējās tiesājamās personas, kuras savu vainu nav atzinušas. Nesagaidot Tiesas atbildi šajā lietā, iesniedzējtiesa vēlreiz uzdeva Tiesai jautājumus par šādas tiesību normas atbilstību Savienības tiesībām un it īpaši Hartas 20. pantam (izskatīšanā esoša lieta C-398/23).

⁶¹ Spriedums, 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem) (C-791/19, EU:C:2021:596, 203. punkts).

⁶² Iesniedzējtiesa skaidri atsaucas uz Hartas 52. pantu.

⁶³ Rikojums, 2019. gada 24. septembris, *Spetsializirana prokuratura* (Nevainīguma prezumpcija) (C-467/19 PPU, EU:C:2019:776, 34. punkts). Tieši atsaucoties uz šo pēdējo punktu, šā rikojuma 42. punktā Tiesa ir nospriedusi, ka “Savienības tiesībās” dalībvalstīm nav noteikts pienākums atļaut tiesu iestādēm, pieņemot spriedumu, ņemt vērā aizdomās turēto un apsūdzēto uz sadarbību vērsto attieksmi, tostarp noslēdzot vienošanos ar prokuroru, kurā persona atzīst savu vainu, tādējādi saņemot samazinātu sodu.

saistībā ar šo personu tiesībām uz informāciju nenozīmē, ka šīs pēdējās pēc mutvārdu procesa uzsākšanas var lūgt piespriest sodu, par kuru ir panākta vienošanās, apsūdzības pamatā esošo faktu juridiskās kvalifikācijas grozīšanas gadījumā⁶⁴.

79. No Direktīvas 2016/343 7. panta 1. un 2. punktā atzītajām aizdomās turēto un apsūdzēto tiesībām klusēt attiecībā uz inkriminēto noziedzīgo nodarījumu un neliecināt pret sevi⁶⁵ nevar secināt, ka viņiem ir tiesības uz vieglāku sodu savas vainas atzīšanas gadījumā, jo šā panta 4. punkta nepārprotamie noteikumi izslēdz šādu interpretāciju.

80. Papildus tam konstatējams, ka arī valsts tiesiskais regulējums negarantē šādas tiesības. Procedūra, kuras rezultātā tiek panākta vienošanās par iepriekš saskaņota soda piemērošanu, ir īpaša noziedzīgo nodarījumu iztiesāšanas forma, ko prokurors var brīvi piemērot pēc savas ierosmes vai pēc apsūdzētā advokāta lūguma, ja apsūdzētais atzīst viņam inkriminētos nodarījumus. Tādējādi šai personai nav tiesību tikt tiesātai saskaņā ar šo procedūru, pat ja tā ir atzinusi savu vainu, ņemot vērā, ka vienošanās noteikti ir jāparaksta prokuroram, lai to varētu iesniegt apstiprināšanai⁶⁶. Apsūdzētajam, ja prokurors ir nolēmis izmantot šo procedūru un ja apsūdzētais ir akceptējis viņam piedāvāto sodu, nav arī tiesību uz vienošanās apstiprināšanu kompetentajā tiesā, kurai nav saistošs ne prokurora priekšlikums, ne konkrētās personas akcepts. No *NPK* 382. panta 8. punkta izriet, ka gadījumā, ja tiesa atsakās apstiprināt vienošanos par vainas atzīšanu, tā nodod lietu atpakaļ prokuroram.

81. Tādēļ nebūtu jāuzskata, ka tāda prasību pēc piekrišanas, kāda tiek aplūkota pamatlietā, no kuras ir atkarīga vienošanās par iepriekš saskaņota soda piemērošanu, ir pretrunā tiesībām uz taisnīgu tiesu un, konkrētāk, tiesībām uz aizstāvību.

Secinājumi

82. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa, Bulgārija) jautājumiem atbildēt šādi:

LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, skatot to Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tā pieļauj valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru vienošanās, ar kuru viens no apsūdzētajiem atzīst savu vainu inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā apmaiņā pret soda samazināšanu, apstiprināšana tiesā, pirmkārt, ir nodota citas tiesas jurisdikcijā, nevis tās, kurā sākotnēji uzsākta tiesvedība, un, otrkārt, ir pakļauta nosacījumam, ka visi pārējie apsūdzētie, kuri nav atzinuši savu kriminālatbildību, iepriekš piekrīt šīs vienošanās noslēgšanai.

⁶⁴ Spriedums, 2019. gada 13. jūnijs, *Moro* (C-646/17, EU:C:2019:489, 63. un 72. punkts).

⁶⁵ Tiesa ir uzsvērusi, ka saskaņā ar ECT norādīto, lai gan ECPAK 6. pantā nav tieši minētas tiesības klusēt, tās ir uzskatāmas par vispārātzītu starptautisku normu, kas ir taisnīgas lietas izskatīšanas jēdziena centrā (spriedums, 2021. gada 2. februāris, *Consob* (C-481/19, EU:C:2021:84, 38. punkts un tajā minētā judikatūra)).

⁶⁶ Skat. *NPK* 381. panta 1. un 6. punktu.